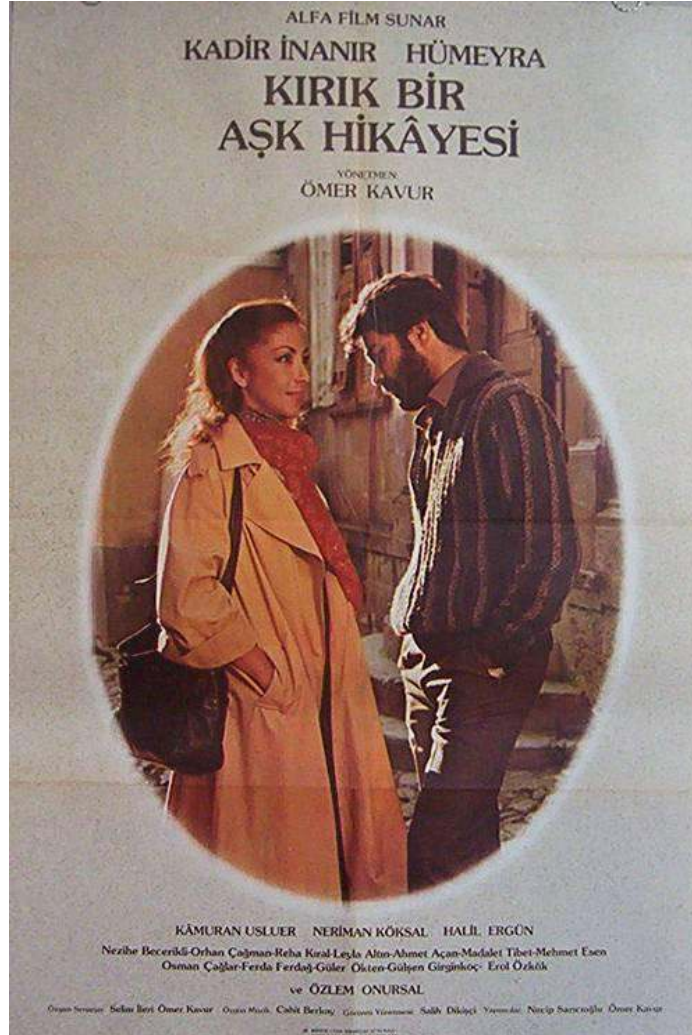

KIRIK BİR AŞK HİKAYESİ ÜZERİNE

Zeynep Duran

Kırık Bir Aşk Hikayesi, isminde geçen aşk hikayesi çerçevesinde bir taşra kasabası üzerinden dönemin toplumsal ve politik ilişkilerini, bu ilişkilerin dönüşümünü ve insan üzerindeki etkilerini anlatır.

Filmin aşk hikayesi, Ayvalık'ın zeytincilik ile uğraşan ve ileri gelen ailelerinden birinin oğlu olan Fuat ile kasabaya yeni tayin olan edebiyat öğretmeni Aysel'e

aittir. Fuat ie dönük, yaşadığı hayat ile çatışan, kendini her şeye yabancı hisseden ve kimse tarafından anlaşılmadığını düşünen biridir. Babasının ölümünden sonra ekonomik durumları kötüye gitmekte olduğundan, kasabanın yeni zengin ailelerinden birinin kızı Belgin ile ailesinin baskısı üzerine nişanlanır. Nişan gecesinde davetliler arasında kasabaya henüz gelmiş olan Aysel'i fark eder. Sonraki günlerde ona ulaşma çabası Aysel tarafından karşılık görmese de, Aysel'in okulda kendisiyle yakınlık kurduğu resim ğretmeni Bedri'nin intiharından sonra görüşmeye başlarlar. Aralarındaki yasak ilişki kasabada kısa sürede duyulur. Önceleri Fuat çevresindeki herkese meydan okurcasına Aysel'e aşık olduğunu ve evleneceklerini duyurur. Beraber gittikleri bir restoranda Belgin'in abisi ve Fuat'ın çok yakın arkadaşı Yavuz ile kavga ettikleri gecenin ertesinde Aysel ondan ayrılır. Aysel'e karşı koymayan Fuat, Belgin ile evlenir. Aysel kasabayı terk eder. Hayat kaldığı yerden devam eder.

Taşranın Toplumsal Cinsiyetleri

Toplumsal kurallara yenik düşmüş bir aşk, filmin merkezinde ve isminde yer alsa da filmi çok daha zengin ve lezzetli kılan yan hikyeler ve karakterlerde film boyunca taşraya sıkışmış kalan hayatları ve bunların doğurduğu sancıları ya da vurdumduymazlıkları görürüz. Genel olarak karakterleri taşranın kurallarıyla uyumlu / onu yeniden üretenler ile bu kurullarla uyumsuz, yaşadığı çatışmaya bir çıkış yolu, bir kapı arayanlar olarak ikiye ayırmak mümkün. Hemen belirtmek gerekir ki Aysel dışındaki tüm kadınlar ikinci ayırım içinde yer alırlar. Hatta Aysel'i bu ayırımın dışında tutarsak -ki öyle yapmamız daha sağlıklı olur- kadın karakterlerin hiçbirinde -belki bir iki cılız örnek dışında- hayatlarını sorgulama cesaretini göremeyiz.

içinde bulunduğu durumdan bir kaçış yolu arayan erkekler ise kaçışı ya intiharda (Bedri) ya iki ve eğlencede (Yavuz) ya da aşkta (Fuat) bulurlar. Yine bu sefer de Bedri'yi dışarıda tutarsak -çünkü o da kasabaya dışarıdan gelmiş ama kendini buraya hapsedmiş ve kendi içinde kaybolmuş bir öğretmendir- kasabanın erkeklerinde de taşranın kendilerine verdiği bir katılık, bir kabalık, muhafazakarlık görmek mümkün.

Hovarda Yavuz ile Fuat arasında pavyonda eğlendikleri bir akşam şöyle bir konuşma geçer:

- Vay be! Yazık oldu sana enişte bey, bekarlık elden gidiyor.
- Ne var yani? Sen evli değil misin?
- A olur mu hiç? Benim baş belası başka. Ama sen kız kardeşimle evleniyorsun!

Çünkü biliriz ki kız kardeşler, anneler her zaman kutsaldır. Onların abileri, kardeşleri, babaları, başka bir deyişle sahipleri vardır. Bir erkek, kadının sahipsiz olmadığını bilmeli, ona göre adım atmalıdır. Diğer kadınlar aldatılabilir, zira onlar açıkça baş belasıdır. En yakın arkadaşının kız kardeşiyle evlenen Fuat'a elbette yazık olmuştur.

Taşranın bu kendi içine kapalı yapısını bir ağaç gibi köklü, sağlam, sarsılmaz baba figüründe de görürüz. Fuat'ın babası hayatta değildir, o yüzden Fuat başıboşur, sallantıdadır, içinde yaşadığı topluma ayak uyduramaz. Belgin'in babası Recep Bey ise hayatın tek gagesinin çalışıp para kazanmak olduğunu düşünen, paranın bütün meseleleri çözdüğüne inanan, sözünü dinleten, kendinden emin, sonradan görme ve aslında daha geniş bir çerçeveden bakarsak ülkemizin 1980 yılı sonrasında benimsediği ekonomik düzenin ve ideolojinin bir temsilcisidir. Fuat ile aralarında geçen aşağıdaki diyalogda bir an tereddüt etmeden verdiği cevaplarla son derece güçlü görünür:

- Belgin'i karım gibi düşünemiyorum. Başka dünyalarda yaşıyoruz. Her şeyimiz farklı.
- E evlenmediniz ki daha?
- Başka birini seviyorum.
- Ne yani, aşk yüzünden mi? Bütün aşklar üç gün sürer.

Bununla birlikte taşranın düzenini/geleneğini sürdürme misyonu kadınlara aittir. Fuat'ın ablası Fitnat, Belgin'in annesi, tarih öğretmeni Zehra, Yavuz'un karısı Ayşe bu düzenin devamını üstlenmiş esas karakterlerdir. Zihinlerinde zaman hiç ilerlemez, hep aynı yere akıp birikir sanki. Kuşaklar aynı hayatları aynı duygularla yaşamak zorundadır.

Örneğin Belgin'in annesi, kızına öğüt verirken “Erkekler çocuk gibidir, babanın da ne hırçınlıkları vardı, ilk yıllarda çok zorluk çektim, fedakârlık hep bana düştü, bak şimdi her şeyimiz var, seni istediğimiz gibi yetiştirdik, mal, mülk...(devamında, “Fuat beni sevmiyor”, diyen kızına) Sever, baban da öyleydi, sonra birbirimize alıştık, mutluyuz, zenginiz, itibarımız var, siz de öyle olacaksınız, niye sevmesin seni? Hayattan başka bir şey beklenmez ki kızım” diyerek aslında kendi hayatını kızına yansıtmaktadır.

Film boyunca Belgin'in etrafında dört dönerek durmadan düğün hazırlığı yapan diğer kadınlar da Belgin'in isteksizliğini, mutsuzluğunu sürekli olarak, “Normal bunlar, ben de öyleydim” şeklinde cevaplarla meşrulaştırırlar. Ortada bir sorun olmadığına, bu evliliğin son derece normal ve gerekli olduğuna kendilerini ve çevrelerini ikna etmeye çalışırlar. Bu, olağan dışı herhangi bir olasılıktan kurtulma çabasıdır. Bu, döngünün, tekrarın sağlanabilmesi için gösterilen gayrettir. Film boyunca bu döngüsellığı farklı şekillerde de görürüz, örneğin Aysel'in, yerine atandığı emekli edebiyat öğretmenin evini kiralamasında bile bu içsel örüntüye atıf vardır.

Fuat'ın Belgin ile evlenmesi ise iki ailenin karşılıklı bir anlaşma yapmasına dayanır. Özellikle Fuat'ın ablası Fitnat, bu evliliği borçlarının silinmesi, yeni iş imkanları ve dolayısıyla maddi getirileri yüzünden ister. Belgin'in ailesi ise karşı tarafın toplumsal itibarını kullanabilme çabasıdadır. Buna karşılık bir tek annesi Leman Hanım'ın Fuat'ı anladığını, onu gözlemlediğini, sıkıntısını sezdiğini ve nihayetinde de ona destek çıktığını görürüz. Leman Hanım, bir akşam salonda hiçbir şey söylemeden sigara içen oğluna dönerek “Neyi doğru buluyorsan onu yap” der.

Leman Hanım'da, onu diğer kadınlardan ayıran bir aristokratik duruş, asalet ve olgunluk göze çarpar. O, yemek sofrasında iş konuştukları için kızını ve damadını azarlayacak kadar farklı bir düzen içinde yaşar. Açıkça bilemeyiz ama diğerleri gibi çaylı toplantılarda, bol dedikodulu sohbetlerde bulunmamasından ve kurduğu cümlelerden anlarız ki Leman Hanım taşranın geleneksel kadınlarından farklı bir yerde durur.

Fuat'ın nişanlısı Belgin ise liseyi İstanbul'da okumuş, biraz rahat görünümlü bir genç kızdır. Çocukluğundan beri Fuat'ı tanır. Fuat'la aslında birbirlerini sevmemelerine rağmen neden evlenmek durumunda olduklarını sorgular ancak annesinin öğütlerinin ve çevresinin dışına çıkabilecek cesareti yoktur. Fuat'ın ise ona soğuk ve kaba davranmasında, kıyafetine karışmasında bir öfke vardır sanki. Nişan için müstakbel gelinine aile yadigârı sayılabilecek bir broş takmak isteyen Leman Hanım'a Fuat kayıtsızca, "Belgin'in bir şey anlayacağını sanmıyorum bu iğneden" diyerek yanıt verir. Belgin'i küçümseyen Fuat açıkça onu ve aslında çevresindeki diğer kadınları incelik yoksunu olmakla suçlar.

Aysel ise kasabaya sonradan gelen bir üçüncü göz gibi onu gözlemleyen, anlamaya çalışan, seven, belki beraberinde getirdiği geçmişinden kaçmaya çabalayan, "geçmişin hatalarını tekrarlamak istemeyen", bu yüzden taşranın sıradanlığına ihtiyaç duyan ama onunla mesafesini hep koruyan kendine özgü bir karakter. Bir adım daha ileri gidip -toplumsal / gerçekçi filmlerdeki kadınları bir yana bırakırsak- onu melodramatik anlatım biçimli Türk aşk filmlerinin başrollerinde bolca gördüğümüz geleneksel Türk kadını prototipinden de ayırmak sanırım ki çok yanlış olmaz. Çünkü tıpkı bu filmin karakterleri için yapılan ikili ayırım gibi klasik Türk filmlerindeki kadın karakterleri de iki ayrı başlıkta ele almak mümkün: Bu kadınlar ya fazlasıyla duygusal, zayıf, bağımlı, itaatkâr, sevgiye / aşka muhtaç ama iyi, makbul, ahlaklı olarak ya da güçlü, paraya düşkün, kendinden başkasını sevmeyen, erkekleri oyuncak eden ve tabii kötü, şeytani, ahlaksız ve filmin sonunda da hak ettiği şekilde terk edilen / cezasını bulan kadınlar olarak resmedilirler. Başka bir deyişle, abartılı ve uçlarda yaşanan bu hikayelerde kadınlar sadece kadın oldukları için, sadece cinsiyetlerinden dolayı, erkek egemen dünyanın ya sevgi / koruma ya da eğlence objeleridir. Tüm bu nedenlerle bir aşk filminin öznesi olsa da Aysel son derece özgün ve olağan dışı bir karakter olarak bu filmde kendini cesurca ortaya koyar.

Biraz daha yakından bakılırsa aslında taşranın kadınlarının kendi algılarının da bu ikili ayırımdan farklı olmadığı görülür. Kadınlar, mevcudun biraz dışına çıkan bir kadınla karşılaştıklarında onu konumlandırmak adına "kötü, ahlaksız" sınıfına sokmak durumunda kalırlar. Bitmez tükenmez dedikodu seanslarında bu kategoriye soktukları hemcinslerini küçümser, onlarla alay ederler. Bu sahnelerde de taşra gerçeğinin olduğu gibi yansıtıldığını görürüz.

Türk sinemasının kendine özgü kadın karakteri: Aysel

Aysel, kasabaya tek başına, elinde tek bavuluyla gelir. 36 yaşında, 9 yıllık edebiyat öğretmenidir ve İstanbul'dan kendi isteğiyle bu küçük kasabaya atanır. İstanbul'dan gelmesine ve eski mahallede küçük ve eski bir ev kiralamasına rağmen sanki yıllardır orada yaşıyormuşçasına çok rahat ve uyumlu bir hali vardır. Eski mahalleyi “daha özlü” bulur. Kasabaya geldiği ilk akşam okul müdürü kendisini ailesiyle tanıştırmak ve yemek için evine davet etse de daveti reddeder ve tek başına erkeklerin olduğu küçücük bir lokantada yemek yer. Mesafeliliği, sakinliği, ağırbaşlılığı, az ve öz konuşmasıyla her zaman yalnız bir kadın olduğu hissiyatı verir. Kıyafetleri ile de çekicilikten uzak, sade ve gösterişsizdir. İyi eğitim almıştır, kitap okur, müziğe ve resme ilgi duyar. Güçlü ve cesur olduğu kadar hassastır. Fuat'ın nişanında, töreni nasıl bulduğunu soran Bedri'ye, “Çocukluğumu hatırladım birden, hüznün veriyor insana” diye yanıt verir.

Aysel'in neden o kasabaya tayin istediğini, geçmişinde neler yaşadığını açıkça hiç öğrenemeyiz. Aysel kasabada kimseyle yakınlık kurmadığı gibi bize de bir şey söylemez. Bedri ve Fuat'la olan diyaloglarına bakarsak, geçmişinde belki toplumsal bir gayeye yönelik bir mücadelenin olabileceğini, ancak bu geçmişinden kaçarak, bir tür yılgınlıkla, hayal kırıklığıyla kasabaya gelmiş olabileceğini düşünürüz:

Başka bir yarın için çalıştığımı sanıyordum. Oysa aynı şeyler tekrarlanıyordu. Kısır çekişmeler... Aynı hatalara düşmemek için gerçekleri daha iyi değerlendirmek gerekiyor galiba.

Filmin yapım tarihinin 1981 yılı olması nedeniyle, Aysel'in 1980 Eylül'ünde yaşadığı kırılmanın sonucunda sükûnet arayışı ile bu kasabaya gelmiş olabileceğini düşünebiliriz. Yanı sıra, Bedri ile konuşmalarında toplumu eski ve yeni arasında kalmış olarak tanımlar, kültürün içki ve kumardan ibaret olduğuna, düşüncenin bir türlü serpilmediğine, tekdüze yaşanan hayatın sanata yer vermediğine değinirler. Filmin bu diyaloglarında taşra hayatını aşan bütünlükçü eleştiriler vardır. Modernizmin benimsenmesinde, Batı medeniyetini örnek alan pratiklerde de yolunda gitmeyen bir şeyler vardır. Filmin metin aralarında ülkenin ve toplumun da bu kırık dökük parça parça olma halinden nasibini aldığına dair pek çok gönderme mevcuttur.

Aysel gizemli duruşuyla, yalnızlığıyla, kendisi veya başkası hakkında konuşmamasıyla dikkat çeker. Belki Fuat'ın ilk görüşte fark ettiği şey de budur. Fuat, Aysel'in kendisini anlayacağına inanır. "Hep böyle yalnız mıydın?" diye sorar ona bir gün, en çok yakınlaştıkları anda. Şu cevabı alır: "Belki yalnızdım. Geçmiş epeydir düşünmüyorum. Bir kaynaşmanın içindeydim. Duman gibi dağılıp gitti o kaynaşma. Bazen kendimi sorumlu tutuyorum. Tek istediğim aynı hatalara düşmemek."

Aysel toplumsal normlara karşı koyabilen cesur ve güçlü bir kadındır. Fuat'la görünmekten ya da onu evine çağırmaktan çekinmez. Hazırladığı sofrayı gören ev sahibinin "Birini mi bekliyordun?" sorusuna, belki biraz da ev sahibinin iyi niyetine güvendiğinden, içtenlikle ve mutluluk içinde gülümseyerek "Evet" der. Fuat'ın nişanlı olmasıyla, kasabanın dedikodusuyla ilgilenmez, bunların hesabını yapmaz. Yalnızca aşkını yaşar.

Ancak cesaretinin de sınırı vardır. Fuat'ın ablası Fitnat bir gün yolda karşısına çıkar ve onu Fuat'ı kandırmakla ve ahlaksızlıkla suçlar: "Fuat'ın nişanlı olduğunu biliyordunuz herhalde... İyi düşündünüz mü? Bir macera sizinkisi... Fuat daha otuzunda!". Fuat'ın, ilk gördüğü andan beri Aysel'in peşinde olduğunu bildiğimiz için bunun haksız bir suçlama olduğunu da biliriz. Ama öte taraftan çok daha başka bir suçlama daha vardır: Aysel Fuat'tan 6 yaş büyüktür. Bu yaş farkı kabul edilebilir değildir. Üstelik böyle bir ilişki olsa olsa bir macera arayışıdır ve muhakkak ki kadın suçludur.

Aysel, Fitnat'a karşı ne kadar güçlü durmuşsa da yaşadığı şey gururunu kırar. Fuat ise bu yaşananlar üzerine tüm kasabaya meydan okur ve evleneceklerini duyurur. Ancak bu başkaldırışın altında ezilmeye başlar. Fuat tek başınadır; kasabalıya, normlara ters düşmüştür. Belgin'in yakınları tarafından "Bizi utandırdın" diye suçlanır. Aysel bu durumdan kendisini sorumlu tutar ve Fuat'ın kasabanın bir parçası olduğunu, onun düzenini bozduğunu anladığı anda ilişkisini cesurca bitirir.

Böylece Aysel belki de ikinci kez mücadelesinde yenilmiş olur. Geçmişinde yaşadığı (toplumsal) mücadelenin yenilgisinden uzaklaşmaya çalışırken bu kez son derece bireysel zannettiğimiz duygularının toplumsal normlar karşısında yenik düşmesine yakalanır. Aşk da aslında bir tür mücadeledir, iki kişiyi çok çok aşan, ne kadar olağan dışıysa kırılmaya o kadar müsait bir yapıdır. Aysel "Evliliğe karşı mısınız?" diye soran Fuat'a "Hayır, birbirini sevmeyen karı kocalara karşıyım. Mutsuz çocuklara. Sevgisiz evlere karşıyım." derken manifestosunu okuyan bir lider gibidir oysa. Ama en nihayetinde gerçekçidir. İnsanın yarattığı ama insanı aşan bir toplumsal gerçekliği görebilir.

Peki, Aysel Fuat'ı neden sever? Üstelik ilk ve tek kavgalarında Fuat Aysel'e tokat atar. Aysel bunun üzerine ondan ayrılır ama bir süre sonra büyük bir

pişmanlıkla kapısına gelen Fuat'ı affeder. Aslında bağılıkları da bu olaydan sonra oluşur. Bu tokadı bir kasaba erkeğinin ataerkil tepkisi, korkaklığı, çaresizliği, kabadayılığı olarak okumak mümkünse de dönemin –anlaşılmaz bir şekilde- kadınları tokatlayarak kendini sevdiren erkek film karakterlerinin üzerinden anlamak da mümkündür. Özellikle Fuat'ı **Kadir İnanır**'ın canlandığı düşünürsek bu okuma, biraz naif de olsa, haklılık payı içerebilir.

Yine de Aysel'in Fuat'ı neden sevdiğine dair doyurucu bir açıklama bulamayız. Tüm kasabalı gibi biz de onu Bedri'ye daha uygun görürüz. Aysel kasabaya ilk geldiğinde, öğretmenler odasında Zehra ondan bahsederken öncelikle bekâr olduğunu vurgular ve sonrasında da Bedri'yle ilgili imalarda bulunur. İkisi de öğretmendir, ikisi de hayatlarında edebiyata, sanata yer verirler, ikisi de duyarlıklı ve inceliklidir vs. Ama Bedri kaçışı bir aşkta aramayacak kadar deneyimli ve belki de umutsuzdur. Aysel ile Fuat'ın ise aslında yalnızlıklarından ve sıra dışılıklarından başka bir ortak noktalarının olduğunu söylemek güç. Farklı gündelik hayat pratiklerine sahiplerdir. Fiziksel şiddete rağmen ilişkisini sürdürmesi ise Aysel gibi bir kadın için olsa olsa bu yalnızlığın ve sıra dışılığın paylaşılabilmesi, aynı dilin aynı yabancılık hissini konuşulabilmesi hatırıdır. Yine de Aysel'in deyimiyle “Aşk belki acı çekmektir” ve belki Aysel acı çektiği için aşık olmuştur.

Taşra döngüsellığı, Akıldan Vazgeçiş ve Arada Kalmışlık

Değişmeyen, aynı çizgide akan önceden çizilmiş hayatlar, aynı insanlar, aynı kalıplar, tekdüzelik sonunda oluruna bırakmayı da beraberinde getirir. Fuat'ın Aysel'in gidişine karşı koyamaması, Yavuz'un Fuat karşısında erkeklik gururuna yenik düşmesi hep bu tevekkül halinin eseridir. Filmin sonunda kasabada herkes memnundur. Fuat hariç. Onun artık kayıp bir parçası vardır. Ne kadar kendinden beklenen hayatı yaşamış olsa da o kırık parçanın peşinde mutsuz bir evlilik yapar.

Bedri'nin intiharı ise bu döngüsellığe bir tür isyan etme, onu külliyen reddetmedir. Bedri kendisine yakınan Fuat'a hayatını değiştirmesi, mücadele etmesi yönünde cesaret verir. "Hayatı inkar ederek hiçbir şeyi düzeltemeyiz" der. Oysa Bedri hayatını düzeltebileceği noktayı çoktan aşmıştır ve onu reddetmeyi seçer.

Bedri, elinde son resmi ile birlikte taşlı yolda su birikintilerine basa basa denize açılmaya gider. Bu resmi henüz tuvaldeyken Aysel'e göstermek istememiş, üzerini örtmüştür. Kayığının ipini çözerken kenarda onu seyreden kasabanın meczubunu görür ve elindeki resmi ona verir, kayığa biner ve geri gelmez.

Bedri'nin çizdiği resimde kara bulutların ardında beliren bir güneş vardır. Meczup bir elindeki resme bir arkasındaki güneşe bakar gözlerini kısarak. Bedri içindekileri artık "aklı başında" olanlara değil aklını terk edenlere anlatmak istiyor gibidir. Sanki Bedri'nin dilinden artık sadece akıl dışı anlar ve Bedri ona güneşi, umudun varlığını, hayatı göstermek ister. Belki ancak aklımızı bir kenara koyduğumuz zaman gerçek güneşi görebiliriz.

Bedri'nin bu inkârı hem taşra içinde sıkışıp kalınan hayatın hem de eski ve yeni arasında sıkışıp kalmış, değişimi yalnızca şekilden, ekonomiden, büyük fabrikalardan ibaret zanneden, düşünmeyen, üretmeyen bir topluma karşı isyandır da. Aklın getirdiği bunlarsa, o akıl dışında olmayı yeğlemiş gibidir.

Aslında Fuat da bu içinde bulunduğu şekli dönüşümden rahatsızdır. Babadan kalma imalathane artık yeni gelişen sanayi şartları ile yarışamadığında, "Bana göre değil bu iş" der. Nitekim bu işlerden anlamaz. Ama zeytin toplamaya gelen işçilerin emeğine saygı gösterir, borç içinde olduklarını söyleyen kâhyanın uyarısına rağmen işçilerin parasının muhakkak verilmesini emreder. Sermayedar Recep Bey ise, istikbali için neler düşündüğünü, geçimini nasıl karşılayacağını sorarak ona iş teklif eder. Neticede büyük sanayi sahipleri küçük üreticileri yutar; Recep Bey, iş görmez imalathaneyi satın alır, kısacası Fuat'ın hayatı satın alınır.

Fuat'ın "Sanki başka türlü olmalıydı bütün bunlar!" nidasında sadece kendi varoluşu için değil tüm toplum için topyekûn bir isyan, bir arayış vardır. Mevcut evlilikler, aile hayatları, toplumsal ilişkiler, üretim şekilleri, ekonomik düzenler, hatta hakim ideolojiler insana her zaman mutluluk getirmemektedir. Ama toplumun genelince benimsenmiş yaygın yanlışlar doğru olarak kabul görür ve ona karşı çıkmaya çalışanları da yutar.

Bir bütün olarak baktığımızda *Kırık Bir Aşk Hikayesi*, dönemin romantik film klişelerinden uzak, akılda yer eden diyaloglara sahip, taşra hayatını başarıyla yansıtmış, Ayvalık'ın o tarihteki harika manzaralarını sunan, başrol karakterleri gibi sessiz, sade, gösterişsiz ve kendi içine kapalı bir filmidir. Toplumun insan üzerindeki etkisini anlatması bakımından, toplumsal ilişkilerin en kapalı hallerinin yaşandığı taşranın mekan olarak seçilmesi bir rastlantı değildir. Bununla birlikte filmde, dönemin ekonomik ve toplumsal dönüşümünün eleştirisine ve politik göndermelere de üstü kapalı olarak yer verilir. Bu haliyle film bir hikâyeden çok şiiri andırır: Film, **Cahit Berkay**'ın bestelediği, iç burkan ve senaryonun bir parçası gibi duran müzik eşliğinde okunan bir şiir gibidir.

Tahmin edilebileceği üzere gösterildiği tarihte film iyi bir gişe hasılatı yapmamıştır. Bugün de hala çok bilinmeyen ama izleyicisinde özel bir yer edinen kıymetli bir eserdir. Aradan geçen bunca zamana rağmen filmin karakterlerinin ve konusunun canlılıklarını koruduğunu düşünürsek **Selim İleri**'nin kaleminin gücü bir yana, içinde yaşadığımız toplumun temel dinamiklerinin değişmediğini, şekilcilikten öteye gitmeyen değişimlerden kurtulamadığımızı, bu topraklarda kalıplara sığmayan özgürlüğün henüz tam anlamıyla filiz vermediğini ve yaşadığı topluma bir şekilde yabancı düşmüş insanların her daim acı çekeceğini söylemek çok da yanlış olmaz.